

ACTA CAROLUS ROBERTUS

Károly Róbert Főiskola tudományos közleményei
Alapítva: 2011

Főszerkesztő:
Takácsné György Katalin

Felelős szerkesztő:
Csernák József

Szerkesztőbizottság:

Bandlerova, Anna – Slovak University of Agriculture in Nitra
Dávid Lóránt – Károly Róbert Főiskola
Dinya László – Károly Róbert Főiskola
Fodor László – Károly Róbert Főiskola
Florkowski, Wojciech – University of Georgia, Amerikai Egyesült Államok
Hernik, Joanna – West Pomeranian University of Technology,
Lengyelország
Kerekes Kinga – Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia
Király Zsolt – Budapesti Gazdasági Főiskola
Kánya Hajnalka – Partiumi Keresztény Egyetem, Románia
Kozuch, Barbara – Jagelló Egyetem, Lengyelország
Liebmann Lajos – Károly Róbert Főiskola
Nagy Péter Tamás – Károly Róbert Főiskola
Nagyné Demeter Dóra – Károly Róbert Főiskola
Novac, Ovidiu Constantin – University of Oradea, Románia
Noworol, Aleksander – Jagelló Egyetem, Lengyelország
Przygodzka, Renata – University of Bialystok, Lengyelország
Raišienė, Agota Giedrė – Mykolas Romeris University, Litvánia
Réthy István – Károly Róbert Főiskola
Sadowski, Adam – University of Bialystok, Lengyelország
Takács István – Károly Róbert Főiskola
Tamus Antalné – Károly Róbert Főiskola

Szerkesztőség
Károly Róbert Főiskola
3200 Gyöngyös Mátrai u. 36.

Kiadó
Károly Róbert Főiskola
3200 Gyöngyös Mátrai u. 36.

Felelős kiadó
Helgertné Dr. Szabó Ilona Eszter, rektor

ISSN 2062-8269

Megjelent 200 példányban
2014

TARTALOMJEGYZÉK

Áldorfa György – Czabada Lilla Helyi válaszok a globális kihívásokra	9
Baranyai Zsolt – Vinogradov Szergej – Vásáry Miklós – Naár-Tóth Zsuzsanna Regional Study of the Land Price and Land Value in Hungary – Based on the Experience of Farm Accounting Data Network	19
Ion Raluca, Andreea – Novac Cornelia, Mihaela – Novac Ovidiu, Constantin Romanian Agriculture – Analysis of Vegetal Sector	27
Kisvarga Szilvia – Tillyné Mándy Andrea Növényi növekedés-szabályzók hatása egyári dísznövényekre.....	35
Kránitz Livia – Tóth Roland – Vásáry Miklós Egyes érzékeny ágazatok jövedelmezőségi helyzete – vizsgálatok a 2015 utáni agrárpolitika sajátosságaira tekintettel	47
Lipták Katalin Munkanélküliség vagy munkátlanág? – A magyarországi munkaerőpiac helyzetéről	57
Máté Domicián A munkapiaci termelékenység és az intézmények összefüggései különböző képzettségi szinteket igénylő ágazatokban	71
Némediné Kollár Kitti – Káposzta József – Péli László A Szatmári Szilva Útban rejlő lehetőségek vizsgálata a hazai hátrányos helyzetű térségekben.....	81
Rašovská, Adriana Common Agricultural Policy 2007 – 2013 vs. 2014 -2020.....	91
Szabó Dorottya A rövid ellátási láncban rejlő lehetőségek és veszélyek Magyarországon	109
Tóth Orsolya A magyar és egyes uniós tagállamok mezőgazdaságának összehasonlító elemzése ...	119
Várkonyi Zsolt Kristóf Az ellenőrzés, mint társadalmi érdek	135
Szerzők jegyzéke.....	145

A MUNKAPIACI TERMELÉKENYSÉG ÉS AZ INTÉZMÉNYEK ÖSSZEFÜGGÉSEI KÜLÖNBÖZŐ KÉPZETTSÉGI SZINTEKET IGÉNYLŐ ÁGAZATOKBAN

MÁTÉ DOMICIÁN

Összefoglalás

A tanulmány alapvetően egy kutatás közbeni állapotot tükröz, amelyben elsősorban a munkapiaci termelékenységen (az egy munkavállalóra jutó kibocsátásban) az utóbbi évtizedekben bekövetkezett szektorális változásokra koncentrálok. A célom ezzel egyrészt előre jelezni a munkakeresletben várható jövőbeni tendenciákat. A vizsgálódásaim során másrészt arra a kutatási kérdésre keresem a választ, hogy az 1980 és a 2007 közötti időszakban, és mintegy harminc OECD tagországra vonatkozóan a termelékenység üteméhez hogyan járult hozzá az emberi és a fizikai tőké akkumulációja mellett számos munkaerő-piaci intézmény.

A számításaimmal továbbá egy dinamikus panel regressziós módszertan segítségével azt kívánom elsősorban a gazdaságpolitikai döntéshozatal számára alátámasztani, hogy mely intézmények (úgy mint, pl. a munkanélküli segélyezés, a piaci szabályozás stb.) és hogyan befolyásolták a különböző képzettségi szinteket igénylő ágazatokban a hosszú távú termelékenység alakulását.

Kulcsszavak: munkapiaci intézmények, szektorális elemzés, termelékenység,

JEL: E25, I23, O43

Can labour institution impact on productivity in a sectoral approach?

Abstract

This paper aims for an empirical validation of income and employment growth in a sectoral approach. The main objective of this study is to analyse labour productivity tendencies in the period between 1980 and 2007 in various OECD countries. In our estimations we followed a specific taxonomy to identify the features of output per capita in altered labour-skilled (high, high and low intermediate, low) branches. Besides determining the sectoral differences of labour by standard comparative statistics, we used in our model-specification a dynamic panel regression method.

All in all, we conclude that the high-skilled branches have achieved better economic growth performance than the low-skilled ones in most of the OECD countries. Analysing the time series panel data in each sector we also claim that productivity was impacted by few labour market institutions. However, the unemployment benefits (UBs) and the increasing employment protect legislation (EPL) might correlate negatively with economic growth per capita in long run.

Keywords: labour market institutions, productivity growth, sectoral approach

JEL: E25, I23, O43

Bevezetés

Az egyes országok gazdasági teljesítménye között megfigyelhető különbségek kutatása szinte egyidős a közgazdaságtannal. A gazdasági fejlődés alapvető forrásait elsők között Solow (1956) vezette be a szakirodalomban. Az eredeti modellből viszont gyakran tévesen levont és ezért kritizált következtetés szerint hosszú távon az egy főre eső jövedelem növekedési rátájának minden országban meg kell egyeznie. Az eredeti modellből viszont csupán a gazdaság átmeneti dinamikájának egyfajta feltételes „választát” ragadhatjuk meg a termelési tényezők akkumulációján keresztül. A növekedés valódi okát, amennyiben ténylegesen meg kívánjuk találni, akkor azt endogén módon, magából a modellből kell levezetnünk.

Az endogén megközelítés nem újszerű követelmény, hiszen Schumpeter (1912[1980]) szerint, csak az „önmagára hagyott” és külső hatásoktól mentes gazdaság változásait tekinthetjük fejlődésnek. A Solow-modell empirikus és elméleti hiányosságain továbbá felbuzdulva az 1980-as évektől kezdődően ezért újfajta növekedéseméleti irányzatok kezdték el bontogatni szárnyaikat.¹ Az utóbbi években továbbá jelentősen felerősödtek a foglalkoztatás kérdéskörében a munkaerő-piaci intézményekkel kapcsolatos elméleti viták. Az intézmények szerepének a megítélése Gács (2005) szerint lényegében két egymással szöges ellentétben álló megközelítésben képzelhető el. Az egyik oldal elképzelése azon alapszik, hogy mivel a munkapiac jellege nem különbözik jelentősen a termékpiacoktól, így az elmúlt évszázadokban létrejött sajátos intézmények (például a foglalkoztatottakat védő jogszabályok, a munkanélkülieket támogató ellátási rendszerek stb.) túlságosan megnehezítik annak működését. A merevség megoldására a piaci liberalizációt, azaz a zavartalan piaci működési mechanizmust megnehezítő akadályok felszámolását (deregulációt) tekintik kulcsfontosságúnak. A mindezzel az elképzeléssel egyet nem értők a munkapiac működési zavarairól, pl. az információs aszimmetriából, a piaci erőfölényből stb. indulnak ki, amelyek miatt nem lehet véletlen az intézmények kialakulása. A gazdasági teljesítmény növelése érdekében ezért a piaci tökéletlenségeket korrigáló intézmények mindenképpen szükségesek, mert bár kétségtelenül merevséget hoznak, de egyben segítenek is a piaci tökéletlenségek hatásait korrigálni.

Az intézmények hagyományos northi determinációja olyan formális szabályokat és informális korlátokat különböztet meg, amelyek különböző gazdasági, társadalmi, illetve politikai kölcsönhatásokat egyaránt befolyásolnak (North, 1992). Az intézmények tehát számítanak (institutions matter), viszont ez a mára teljesen „elcsépelet” megállapítás az intézményi közgazdaságtanban egyre jobban a hogyan kérdéskörére tevődött át. A kérdés tehát innentől kezdve leginkább az, hogy vajon milyen tényleges tartalommal bírnak a gazdasági szereplők számára. Mind a mai napig viszont még mindig számos nyitott kérdés maradt a kutatók számára. A mi aspektusunkban például az, hogy vajon a munkaerő-piaci intézmények milyen kapcsolatban állnak hosszabb távon a munka-termelékenységgel a különböző szektorokban.

A gazdasági növekedés szektorális vizsgálatainak a képzettségek szerinti megközelítését elsősorban az indokolja, hogy mennyire különbözőek az egyes ágazatokon belül a termelés során alkalmazottak jártassága. A különböző képzettséggel bíró munkavállalók iránti keresleti igény volumenét alapvetően a munkatermelékenység jellemzi. A kereslet

¹ Az egyes alapmodelleket és azok „mellékágainak” sajátosságait Czeglédi (2007) részletesen bemutatta.

struktúráját pedig közvetlenül a foglalkoztatottak ágazati megoszlása és az egyes ágazatok foglalkozás és a szakképzettség szerinti összetétele határozza meg (Tímár, 1996).

A tanulmányban elsősorban a termelékenység és a munkapiaci intézmények kapcsolatára koncentrálok ágazati aspektusban. A vizsgálatok során egyrészt arra a kérdésre keresem a választ, hogy az utóbbi évtizedekben a kibocsátás és a foglalkoztatás alakulásában milyen makrogazdasági tendenciák jellemzőek az 1980 és 2007 közötti időszakban. Másrészt még arra vagyok kíváncsi, hogy az egy munkavállalóra jutó kibocsátást a foglalkoztatás, illetve a munkapiaci intézmények hogyan befolyásolták a különböző képzettségi szinteket igénylő szektorokban. A következő alfejezetekben először ezért az utóbbi évtizedekben jellemző szektorális változásokat ismertetem röviden, majd pedig dinamikus modellspecifikációk segítségével azt a hipotézisemet tesztelem, hogy a munkatermelékenység növekedési ütemét egyes intézmények eltérően befolyásolták hosszabb távon.

Anyag és módszer

Az elemzés első lépéseként az egyes szektorokat az alkalmazottak képzettségi szintje alapján klasszifikáltam. Az ágazati besorolást az OECD által rendszeresített (ISIC REV. 3.) ágazati szabványának, illetve az EUROSTAT Nemzetközi Standardjának (ISCED) figyelembe vételével, valamint van Ark et al. (2003) ajánlásai alapján rendszereztem. A magas (HS), közepesen magas (HIS) és alacsony (LIS), illetve alacsony (HS) képzettségi szinteknek megfelelő ágazati csoportosítást az (1.) táblázat tartalmazza:

1. táblázat Az iparágak besorolása a különböző képzettségi szintek alapján

Képzettségi szintek	ISIC REV. 3.
Magasan képzettek (HS)	23(Szén és finomított olaj), 24(Kemikáliák), 30(Munkaügyi berendezések), 32(Elektromos vezetékek), 321(Telekommunikációs eszközök), 322(Rádió, TV), 323(Pénzügyi közvetítők), 65(Biztosítás), 66(Egyéb pénzügyi közvetítők), 67(Pénzügyi tanácsadás), 70(Ingatlan), 72(Számítástechnika), 73(K+F), 74(Üzleti szolgáltatások), 75(Közigazgatás), 80(Oktatás).
Közepesen-magasan képzettek (HIS)	33(Orvosi eszközök), 331(Tudományos eszközök), 33-331(Egyéb eszközök), 35(Egyéb szállítási eszközök), 351(Hajóépítés), 352(Repülőgépgyártás), 352/359(Vasút), 40(Elektromos), 41(Gáz és víz), 62(Légi szállítás), 63(Utazás), 64(Kommunikáció), 71(Gépek bérlete), 85(Egészségügy).
Közepesen-alacsonyan képzettek (LIS)	20(Erdészet), 21(Papír), 22(Nyomda), 28(Előre-gyártott műszerek), 29(Mechanikus műszerek), 31(Elektronikus eszközök), 31(Hűtő berendezések), 31/313 (Egyéb elektromos eszközök), 45(Építőipar), 50(Kereskedelem), 51/52(Nagy és kiskereskedelem), 60/61(Szárazföldi és vízi szállítás)
Alacsonyan képzettek (LS)	1(Mezőgazdaság), 5(Halászat), 10-14(Bányászat), 15-16 (Élelmiszer), 17(Textília), 18(Ruházat), 19 (Bőr és cipő), 25(Műanyag), 26(Üveg), 27(Alap fémipari termékek), 34(Motor), 36-37(Újrahasznosítás), 55(Szálloda), 90-93(Szociális munka)

Forrás: van Ark et al.(2003) besorolása alapján saját szerkesztés.

A foglalkoztatásban és a kibocsátásban bekövetkezett tendenciák

A módszertan tesztelése előtt nézzünk meg néhány egyszerű leíró statisztikát. A (2.) táblázatban a kibocsátásban és a foglalkoztatásban bekövetkezett szerkezeti változásokat tekinthetjük át. A vizsgálatok során az 1980 és 2007 közötti mintegy harminc OECD tagországban vizsgáltam. A hosszabb távú prognózisok felállításához vizsgáljuk meg először a kibocsátás struktúrájában bekövetkezett ágazati átrendeződéseket. A magas képzettséget igénylő ágazatok (HS) részaránya átlagosan 32%-ról 43%-ra, a közepesen magasnál (HIS) pedig 8%-ról 14%-ra erősödött az alacsony intenzitású ágazatok (LIS, és LS) rovására (31%-ról, illetve 27%-ról közel 24%-, és 17%-ra csökkentek). Az aggregált gazdasági növekedésben tehát a magas képzettséget igénylő ágazatok nyilvánvalóan egyre nagyobb súllyal szerepelnek az általam vizsgált országokban.

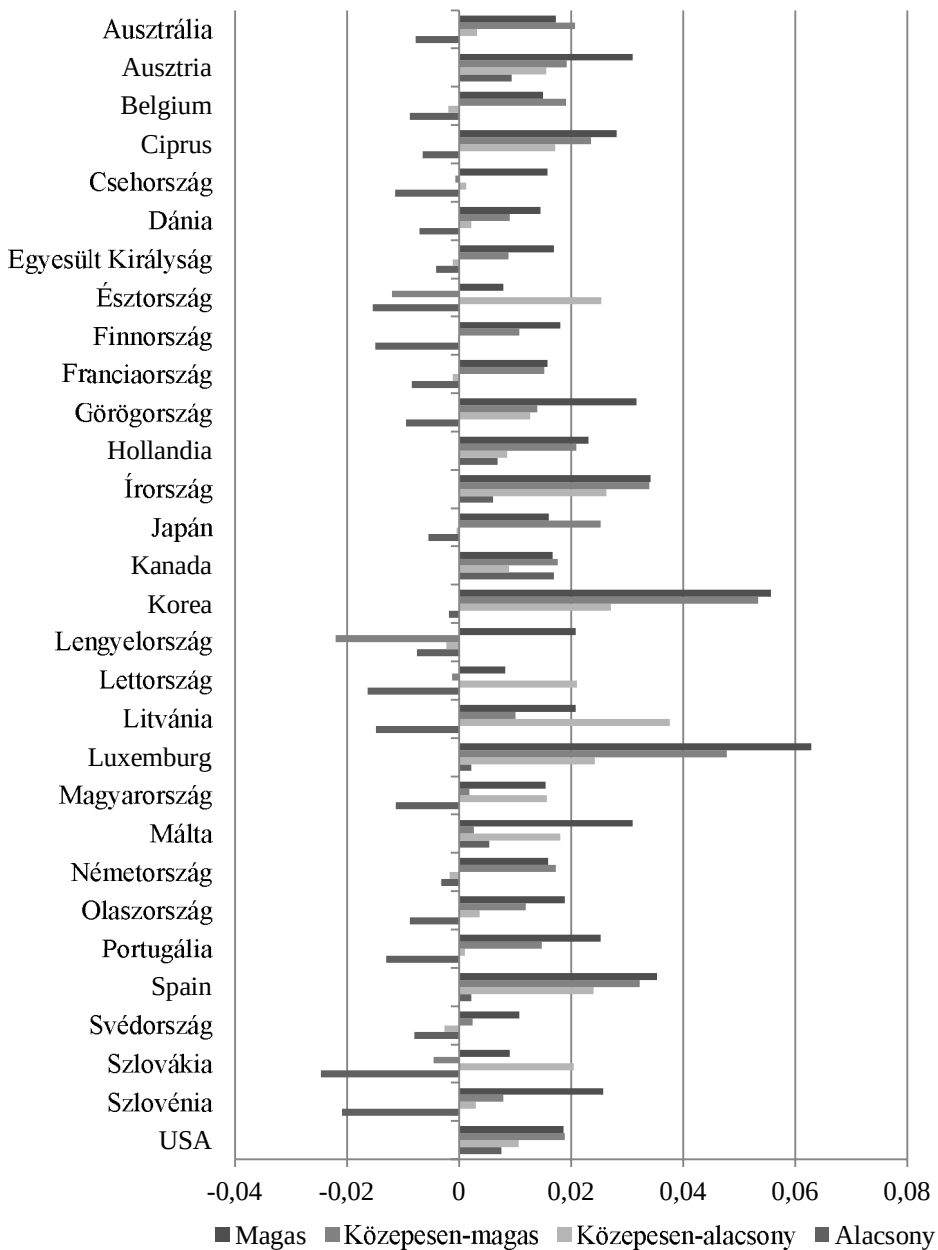
2. táblázat: A kibocsátás és a foglalkoztatás struktúrájának részaránya (%), a különböző képzettségi szinteknek megfelelő ágazatokban és az egyes OECD országok átlagában

Ágazatok	MAGAS	KÖZEPESEN MAGAS	KÖZEPESEN ALACSONY	ALACSONY
A kibocsátás részarányai (%)				
1980*	32,60%	8,17%	31,87%	27,36%
1995	36,56%	9,96%	32,25%	21,23%
2007	43,39%	14,52%	24,75%	17,34%
A foglalkoztatás részarányai (%)				
1980*	24,96%	12,24%	32,90%	29,91%
1995	28,88%	13,83%	31,65%	25,64%
2007	31,86%	15,09%	29,87%	23,18%

Forrás: saját számítások és az EU (2014) KLEMS adatbázis alapján szerkesztve.

*Megjegyzés: * EU-15, AUS, CAN, JPY, KOR, USA.*

A foglalkoztatás struktúrájában bekövetkezett átrendeződés alapján megállapítható, hogy 1980-hoz képest 2007-re a munkapiaci-kereslet főként a magas képzettségű ágazatok felé tolódott el (25%-ról 32%-ra növekedett) az alacsonyabbak rovására (30%-ról 23%-ra csökkent a foglalkoztatás részesedése). Ezekből a leíró statisztikákból tehát kitűnik az a lehetséges prognózis, hogy a következő évtizedekben a munkapiacon vélhetően egyre jobban szükség lesz a magasabb szintű képzettséggel rendelkezőkre, bár a precizitás kedvéért jegyezzük meg, hogy még mindig az alacsony képzettséget igénylő ágazatok biztosították (2007-ben) arányában a nagyobb foglalkoztatást (53%) a magasán képzett munkaerőt alkalmazó ágazatokhoz viszonyítva.

1. ábra: A foglalkoztatás * éves átlagos alakulása 1980 és 2007 között, a különböző képzettségi szinteknek megfelelő ágazatokban és OECD országokban

Forrás: saját számítások és az EU (2014) KLEMS adatbázis alapján szerkesztve.

*Megjegyzés: * reál Bruttó Hozzáadott Érték (GVA) konstans árakon.*

Az (1. ábrából) pedig egyrészt kitűnik, hogy a foglalkoztatás növekedési üteme szinte az összes vizsgált OECD tagországban a magas (HS) és a közepesen magas (HIS) képzettségűeket foglalkoztató ágazatokban volt jellemzően magas (kb. 2% és 7% körüli intervallumban szóródtak az adatok), illetve másrészt a legkisebb mértékű növekedés az alacsonyabb szintű jártasságot igénylő szektorokban figyelhető meg. Ráadásul, számos európai országban így hazánkban is, csökkenést is megfigyelhetünk ezekben az ágazatokban (-3% és 1% közötti intervallumban találhatunk értékeket).

Módszer

A korábbi fejezet vizsgálati eredményei a leíró módszertan hiányosságaiból adódóan sajnos nem képesek teljes körűen feltárni a foglalkoztatás és az output közötti kapcsolat természetét. A gazdasági növekedés forrásainak vizsgálatakor ezért az eredeti Solow-modellhez hasonlóan induljunk ki egy neoklasszikus *Cobb-Douglas* típusú termelési függvényből (1. egyenlet):

$$Y_{it} = A_{it} K_{it}^{(\alpha)} L_{it}^{(1-\alpha)} \quad (1)$$

Az egyenletben [Y] a kibocsátást jelöli, amelyet az elemzések során a Bruttó Hozzáadott Értékkel (GVA) ragadtam meg konstans (1995) árakon. [A] jelöli az ún. Teljes Tényező Termelékenységet (TFP) szintén a megfelelő [t-edik] időpontban és [i-edik] országban. A kibocsátás növekedésének ez a megmagyarázhatatlan és gyakran „maradékként” aposztrofált összetevője felfogható egyrészt akár a tágra értelmezett technológiai haladásnak, amely alatt nemcsak az új gépeket, berendezéseket és eljárásokat, hanem a korszerűbb vállalatirányítási és vezetési formákat is érthetjük, másrészt a hosszabb távon jelentkező intézményi hatásokat szintén megragadja. A modellben [L] a humán tőke állománya, amely a szektorokban tényleges foglalkoztatottakat ragadja meg, [K] pedig a fizikai tőkeállomány. A termelés során állandó skáláhozadékat feltételezve ($\alpha=1/3$, $\beta=2/3$) az egyes tényezők megfelelő arányait indexeltem.

A modellt ezután írjuk fel Mankiw et al. (1992) alapján egy nagyon hosszú távú ún. (steady state) egyensúlyi állapotra. Ebben az idődimenzióban a makroökonómiában azt feltételezzük, hogy a tőkeállomány, a munkaerő és a rendelkezésre álló technológia, sőt akár a munkaerő-piaci intézmények változása egyaránt valószínűsíthető. Először osszuk el az (1.) egyenlet mindkét oldalát [L]-el és vegyük a logaritmusát, így megkapjuk [y]-t azaz az egy munkavállalóra jutó kibocsátást. Ezután vegyük függő változó differenciáját, amely az elérendő egyensúlyi növekedési szintet reprezentálja.

A magyarázó változók közül elsőként az egy főre jutó reál Bruttó Hozzáadott Érték [y] változásának egy évvel késleltetett logaritmikus értéke került be a modellbe konstans (1995) árakon számolva. A második a fizikai tőkébe való beruházás [INV], amelyet a Bruttó Fix Tőke Formációnak² a szektorális outputra jutó hányadosával helyettesíttem. A neoklasszikus modellekben a munkaállomány egységnyi növekedésének jelölése [n], az amortizációé [δ] és a hosszú távú technológiai haladásé [g]. E két utóbbinak az eredeti modellnek megfelelően konstans (0,05) értékeket adtam. Az [X] vektor reprezentálja az egyes munkaerő-piaci intézmények hatásait, valamint [e] jelöli a hibatagot:

² Gross Fixed Capital Formation (GFCF) az OECD definíciója szerint azokat az újonnan létrehozott tárgyi eszközöket ragadja meg, amelyeket gazdaságban beruházásra kerültek.

$$\Delta \ln y_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta \ln y_{it-1} + \beta_2 \ln INV + \beta_3 \ln(n + g + \delta)_{it} + \beta_4 \ln X_{it} + e_{it} \quad (1)$$

A vizsgált panel mérete az 1980 és 2007 közötti időszakot átfogó kiegyensúlyozatlan minta, amely 30 országot és 438 megfigyelést tartalmaz. Az egyenlet becslése előtt még meg kell indokolni, hogy melyik dinamikus panel-regressziós módszertant választottam. Az endogén növekedés elméletek alátámasztása érdekében Arellano és Bond (1991) dinamikus modellspecifikációját azért alkalmaztam, mert alkalmas a hosszú távú egyensúlyi állapotot meghatározó tényezők és a közöttük lévő kapcsolatok vizsgálatára. A precizitás kedvéért megemlítem, hogy a szakirodalomban a módszertan alkalmazása során általában az egy-, illetve két-lépéses GMM technika közül az utóbbit javasolják (Peneder, 2002). A szektorális összehasonlítások egyszerűsítése érdekében, mivel mindkét technikával közel azonos eredmények születtek, a továbbiakban kizárólag az első módszertannal kalkulált eredményeket ismertetem. A dinamikus modellben a magyarázó változók esetében az endogenitás figyelembe vétele miatt továbbá minden esetben az egy évvel késleltetett predeterminált értékekkel instrumentáltam.

Eredmények

A vizsgálati eredményeket a következő (3.) táblázat tartalmazza. A táblázat első oszlopa a korábban felsorolt magyarázó változókat összesíti. Az első kontroll változó (a munkatermelékenység késleltetettje) szinte minden egyes ágazatban pozitívan korrelált a függő változóval a magas (HS) képzettségi szintet igénylő ágazatok kivételével. A szignifikancia hiánya ebben az esetben pusztán csak annyit jelent ebben az esetben, hogy ceteris paribus adottnak véve a többi tényezőt, a korábbi évek változása nem járt együtt a termelékenység növekedésével ebben az ágazatban.

A beruházási ráták [INV] esetében továbbá az látszik, hogy hatásuk a termelékenységre a neoklasszikus növekedési modell következtetéseinek megfelelően pozitív előjelűek, és statisztikailag szignifikánsak az alacsony (LS) képzettséget igénylő ágazatok kivételével. A foglalkoztatás növekedését és a többi (konstansnak vett) amortizációt és a technológiai növekedést megragadó komponens viszont a várakozásoknak megfelelően minden egyes ágazatban negatívan korrelál a termelékenység növekedésével. Emellett levonhatjuk még azt a következtetést, hogy a foglalkoztatás növekedésében bekövetkezett egységnyi változás a leginkább a magas képzettséget igénylő ágazatokban (HS) csökkentette a termelékenységet hosszú távon. Mindez a gazdaságpolitika döntéshozók számára abból a szempontból megnyugtató lehet, amennyiben a stabil makrogazdasági környezet, a foglalkoztatáson keresztüli exportösztönzés és az emberi tényezőbe történő beruházások támogatása áll a célkeresztjében.

Az intézményi közgazdaságtan aspektusában szintén meg lehet vizsgálni a munka-termelékenységet azonban intézmények egyike sem biztosítja önmagában a gazdasági növekedést csupán megeremtik az „esélyt”, illetve magát a piaci környezetet a fejlődést meghatározó tényezők kialakulásához (Gwartney et al., 1999). Az OECD adatbázisban rendelkezésre álló adatokból néhány munkapiaci intézmény hatását vizsgálhattam meg szintén ugyanebben az ágazati megközelítésben és dinamikus modellben. A számítások eredményei alapján a szakszervezetek, az aktív munkavállalói támogatások (ALMPs), a minimálbérek, a munkapiaci szabályozás (EPL), és a munkanélküli ellátások (UBs) hatásai közül csak a két utóbbit találtam szignifikánsnak. Mind a munkanélküli támogatások, mind pedig a piaci szabályozás egységnyi változása negatívan korrelált

hosszabb távon a munkatermelékenység növekedésével függetlenül attól mely ágazatot vizsgáltam. A vizsgált tényezők közötti negatív kapcsolat megegyeznek Mourre (2006), illetve Layard és Nickell (1999) stb. korábban megvizsgált empirikus eredményeivel.

2. táblázat: A kibocsátás változását meghatározó tényezők becslése a 2. egyenlet alapján a vizsgált OECD országokban, és a megfelelő ágazatokban

Függő változó: $\Delta \ln(\text{egy foglalkoztatottra jutó reál GVA})$								
Magyarázó változók	Magas		Közepesen magas		Közepesen alacsony		Alacsony	
konstans	-0,38	0,31	-1,11**	-0,7**	-1,16**	-1,01**	-0,07	0,01
	(-1,49)	(0,77)	(-2,81)	(-1,99)	(-3,16)	(-2,02)	(-0,32)	(0,05)
$\Delta \ln(\text{GVA}/f\ddot{o})_{t-1}$	-0,221	-0,464	0,47***	0,28*	0,145	0,184	0,56***	0,44*
	(-0,72)	(-1,38)	(3,07)	(1,81)	(0,85)	(1,1)	(4,44)	(2,08)
$\ln(\text{INV})_{it}$	0,16*	-0,061	0,41***	0,30***	0,42***	0,26*	0,045	0,008
	(2,314)	(-0,45)	(3,13)	(2,57)	(3,5)	(1,66)	(0,59)	(0,08)
$\ln(n_i + g + \delta)_t$	-0,41*	-0,26*	-0,81**	-0,66**	-0,51**	-0,51**	-0,42*	-0,42**
	(-1,83)	(-1,52)	(-5,14)	(-4,03)	(-3,89)	(-3,76)	(-3,84)	(-2,51)
$\ln(\text{UN_BE N})_{it}$		-0,07**		0,005		-0,05*		-0,006
		(-2,61)		(0,23)		(-1,84)		(-0,28)
$\ln(\text{EPL})_{it}$				-0,72**		-0,12*		0,049
				(-2,38)		(-1,76)		(0,78)
Megfigyelések száma	60	58	60	55	60	50	60	57
Országok száma	30	30	30	30	30	30	30	30
Wald-teszt	7,1*	10,4**	26,7***	21,8***	18,1***	18,4***	61,5***	19,5***

Forrás: saját számítások az EU (2014) KLEMS és az OECD (2014) adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a heteroszkedaszticitás szempontjából robusztus t-statisztikák szerepelnek. *** 1 százalékos, ** 5 százalékos, * 10 százalékon szignifikáns.

Következtetések, javaslatok

A tanulmány egy kutatás közbeni állapotot tükröz csupán, amelyből egyrészt kiderült, hogy az aggregált gazdasági növekedésben a magas képzettséget igénylő ágazatok egyre nagyobb szerepet töltenek be az általam vizsgált OECD országokban, másrészt a munkapiacra egyre jobban szükség van a magasabb szintű képzettséggel rendelkezőkre. Az eredményeimből továbbá kitűnik, hogy az utóbbi évtizedekben felerősödő globális munka- és tőkepiaci bizonytalanságokat nem feltétlenül az állami (túl)szabályozás oldhatja meg. A többségében a napi részérdekeken alapuló demokráciákban a központi döntéshozatal sokszor sérti a hosszú távú fejlődés fenntarthatósági kritériumát. Ezért is nőtt meg az igény a pártpolitikák „ciklikus ingadozásain” és periódusain túlmutató függetlenül szabályozó intézmények iránt. A túlzott szabályozás mellett pro és kontra számos indok felsorolható,³ azonban a vizsgálati eredmények hogy mindez nem

³ A szakirodalomban számos összefoglaló tanulmánykötet foglalkozik kiemelten a témával, lásd (Akerlof, 1984), (Piore, 1986), (Lindbeck – Snower, 1988), (Saint Paul, 1996) stb.

jelentheti a verseny és a piac szerepének kategorikus kirekesztését. Ellenkezőleg, *csak akkor tekinthetjük igazán hatékonynak, ha a szabályozás piaci elveken nyugszik.*

A munkanélküliek alapvetően passzív ellátása (UBs) elsősorban abból a célból funkcionál, hogy a munkaerő-piaci és az előre nem biztosítható kockázatokkal szemben védelmet nyújtson. Ez a támogatási forma lényegében egy átmeneti jövedelmet biztosít a munkanélküliek számára. Magát a támogatás jogosultságát természetesen szigorú feltételekhez és normákhoz igazítják, úgymint a megfelelő hosszú korábbi munkavégzés, valamint a jogosultság időtartamát stb. szintén szabályokhoz kötik. Ennek ellenére a támogatások csökkentése egyértelműen indokolt a vizsgálati eredmények alapján. A hatékonyabb termelés és a rugalmasabb munkapiacok elérése érdekében megindult reformfolyamatok csökkenthetik ugyan a korábban kialakult torzulásokat, de viszont teljesen megszüntetni aligha tudják. A változásokhoz jobban alkalmazkodó munkaerő ösztönzésével, a kevesebb munkanélküli támogatással viszont csökkenhet a szabályozási folyamat relevanciája. Mindazonáltal a döntéshozók magától értetődő feladata továbbra is az, hogy a méltányosság jegyében támogassák azokat az intézkedéseket, melyek a transznacionális munkapiacok következtében hátrányosan érintettek helyzetét javíthatja.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Hivatkozott források

- [1.] Akerlof, G. (1984): *An Economist's Book of Tales*, Cambridge University Press, Cambridge.
- [2.] van Ark, B. – Robindson, C. – Stokes, L. – Stuivenwold, E. (2003): *Industry Structure and Taxonomies*, pp. 37–72, in: van Ark, B. – O'Mahoney, M. (ed.) *EU productivity and competitiveness: An industry perspective*. EC, Italy. pp. 280.
- [3.] Czeglédi P. (2007): *Piaci intézmények és gazdasági növekedés: a modern osztrák iskola nézőpontja*, Akadémia Kiadó, Budapest.
- [4.] EU (2014): *EU KLEMS Database*, Letöltés dátuma: 2014. január 16, forrás: <http://www.euklems.net/>
- [5.] Gács J. (2005): *A Lisszaboni Folyamat: rejtélyek, elméleti problémák és gyakorlati nehézségek*, MTA, Műhelytanulmányok, Discussion Papers. Vol. 2005. No. 01.
- [6.] Gwartney, J. – Lawson, R. – Holcombe, R. (1999): *Economic Freedom and The Environment for Economic Growth*. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 155. No. 4. pp. 643–663.
- [7.] Layard, D. R. – Nickell, S. (1999): *Labour Market Institutions and Economic Performance*. *Handbook of Labor Economics*, Vol. 3. pp. 3029–3081.
- [8.] Lindbeck, A. – Snower, D. (1988): *The Insider-Outsider Theory of Employment and Unemployment*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- [9.] Mankiw, G. N. – Romer, P. M. – Weil, D. N. (1992): A Contribution to the Empirics of Economic Growth, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 107. No. 2. pp. 407–437.
- [10.] Mourre, G. (2006): Did the Pattern of Aggregate Employment Growth Changed in the Euro Area in Recent Years?, *Applied Economics*, Vol. 38. No. 15. pp. 1783–1807.
- [11.] North, D. C. (1992): Institutions, Ideology and Economic Performance. *CATO Journal*, Vol. 11. No. 3. pp. 477–496.
- [12.] OECD (2014): OECD Stat Database, Letöltés dátuma: 2014. január 16, forrás: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=RHMW>
- [13.] Peneder, M. (2002): Structural Change and Aggregate Growth, WIFO WP. No. 182. Vienna.
- [14.] Piore, M. (1986): *Labour Market Flexibility*, University of California, Berkeley, CA.
- [15.] Saint Paul, G. (1996): *Dual Labour Markets*, The MIT Press, Cambridge Massachusetts.
- [16.] Schumpeter, J. A. (1912[1980]): *A gazdasági fejlődés elmélete*. KJK, Budapest.
- [17.] Solow, R. M. (1956): A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 70 (1): pp. 65–94.
- [18.] Tímár J. (1996): Munkaerő-kereslet 2010-ben - ágazatok, foglalkozások és képzettség szerint, 1996. *Közgazdasági Szemle*, (43. évf.) 11. sz. 995-1009. o.

Szerzők:

Dr. Máté Domicián, PhD

egyetemi adjunktus

Debreceni Egyetem

Közgazdasági és Gazdaságtudományi Kar, Debrecen, 4028, Kassai út. 26.

domician.mate@econ.unideb.hu